

**Wyrok z dnia 14 maja 1996 r.
III ARN 88/95**

Osobom pełniącym służbę w Milicji Obywatelskiej i Korpusie Bezpieczeństwa Wewnętrznego, które uzyskały uprawnienia kombatanckie na podstawie dotychczasowych przepisów także z innych tytułów, niż działalność w latach 1944-1956 w charakterze "uczestników walk o ustanowienie i utrwalenie władzy ludowej", należy w toku postępowania weryfikacyjnego wykazać, że wykonywały zadania związane ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej, aby pozbawić te osoby uprawnień kombatanckich na podstawie art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych oraz okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Andrzej Wróbel (sprawozdawca), Sędziowie SN: Józef Iwulski, Adam Józefowicz, Andrzej Kijowski, Walerian Sanetra

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Waldemara Grudzieckiego, po rozpoznaniu w dniu 14 maja 1996 r. sprawy ze skargi Józefa K. na decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 15 lutego 1994 r. [...] w przedmiocie odmowy pozbawienia uprawnień kombatanckich, na skutek rewizji nadzwyczajnej Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodek Zamiejscowy w Gdańsku z dnia 31 maja 1995 r. [...]

- 1) u c h y l i ł zaskarżony wyrok,
- 2) u c h y l i ł decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 15 lutego 1994 r., [...],
- 3) zasądził od Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych na rzecz Józefa K. 10 zł (dziesięć) tytułem zwrotu kosztów postępowania sądowego.

U z a s a d n i e n i e

Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych decyzją z dnia 15 lutego 1994 r. [...] pozbawił Józefa K. uprawnień kombatanckich. W uzasadnieniu decyzji wyjaśniono, że Józef K. otrzymał uprawnienia kombatanckie przyznane przez ZBOWiD z tytułu: udziału w wojnie obronnej 1939 r. na podstawie zaświadczenia Wojewódzkiej Komendy Uzupełnień w G. z dnia 23 grudnia 1982 r., działalności w ruchu oporu w Batalionach Chłopskich na podstawie zaświadczenia Zakładu Historii Ruchu Ludowego z dnia 2 grudnia 1975 r. i na podstawie zeznań świadków oraz za utrwalanie władzy ludowej na podstawie zaświadczenia Komendy Powiatowej Milicji Obywatelskiej w Z. stwierdzającego, że od dnia 1 lutego do dnia 18 października 1945 r. był funkcjonariuszem Milicji Obywatelskiej i na podstawie zaświad-

czenia Wojewódzkiej Komendy Uzupelnień w G. z dnia 10 grudnia 1975 r. stwierdzającego, że służył w Ludowym Wojsku Polskim od dnia 22 lipca 1945 r. do dnia 31 marca 1952 r. i brał udział w walkach z bandami. Ponadto z deklaracji członkowskiej ZBOWiD-u wynika, że wnioskodawca służył w Korpusie Bezpieczeństwa Wewnętrznego od 1947 r. do 31 marca 1952 r. W ocenie Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych osobom zatrudnionym w aparacie bezpieczeństwa publicznego, a za taki należy niewątpliwie uznać Milicję Obywatelską i Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego, stosownie do przepisu art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a) ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach i oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) uprawnienia kombatanckie nie przysługują, a zatem zgodnie z art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a) tej ustawy należało orzec o pozbawieniu Józefa K. uprawnień kombatanckich. Przedstawione przez Józefa K. zaświadczenie Sądu Wojewódzkiego w G. z dnia 1 czerwca 1992 r., stwierdzające, że był on skazany i przebywał w areszcie od dnia 17 października 1950 r. do dnia 20 października 1951 r. za działalność związaną z walką o suwerenność i niepodległość Polski nie ma wpływu na treść rozstrzygnięcia, wobec kategoriycznych sformułowań art. 21 i 25 powyższej ustawy.

Naczelny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 31 maja 1995 r. [...] skargę Józefa K. na powyższą decyzję oddalił. W ocenie Sądu z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika w sposób nie budzący wątpliwości, że skarżący był zatrudniony w aparacie bezpieczeństwa publicznego w rozumieniu art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a) ustawy, a zatem nie przysługują mu uprawnienia kombatanckie z żadnych tytułów. Udział skarżącego w wojnie obronnej z 1939 r., działalność w Batalionach Chłopskich i Armii Krajowej, które dawały samodzielną podstawę przyznania uprawnień kombatanckich w świetle art. 25 ust. 2 pkt 1 lit a) w związku z art. 21 ust. 2 pkt 4 lit a) ustawy są bez znaczenia dla poprawnego rozstrzygnięcia sprawy.

Powyższy wyrok zaskarżył rewizją nadzwyczajną Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, zarzucając rażące naruszenie art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a) i art. 21 ust. 2 pkt 4 lit a) ustawy o kombatantach oraz art. 207 § 2 pkt 1 k.p.a., wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej ten wyrok decyzji Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. W ocenie wnoszącego rewizję nadzwyczajną przedstawiona przez Sąd wykładnia art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a) ustawy nie znajduje uzasadnienia w obowiązującym prawie. Przepis ten utracił moc obowiązującą wobec obwieszczenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 września 1994 r. (Dz. U. Nr 99, poz. 482) w części, w jakiej przepis ten nie przyznaje uprawnień kombatantom i osobom represjonowanym spoza struktur Urzędu Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, które nie wykonywały zadań związanych ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej. Powyższe obwieszczenie dotyczy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lutego 1994 r. K. 15/93 (Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego 1994 cz. I, poz. 4), które w uzasadnieniu stwierdza m.in., że przepis art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a) obejmuje swoim zakresem także te osoby, które były zatrudnione w jednostkach służących dobru społeczeństwa. Do takich jednostek zaliczyć trzeba służby Milicji Obywatelskiej zajmujące się utrzymaniem porządku, zwalczaniem przestępstw, ochroną bezpieczeństwa obywateli. Zdaniem wnoszącego rewizję nadzwyczajną do tego rodzaju jednostek zaliczyć trzeba również

Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Skoro więc skarżący otrzymał uprawnienia kombatanckie z tytułu walki obronnej i służby w Wojsku Polskim w 1939 r., działalności w ruchu oporu oraz utrwalania władzy ludowej, to w celu przyjęcia, że w stosunku do niego wystąpiła podstawa przewidziana w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a) ustawy o kombatantach, nie wystarczyło samo ustalenie, że był zatrudniony w Milicji Obywatelskiej i pełnił służbę w Korpusie Bezpieczeństwa Wewnętrznego, lecz konieczne jest wykazanie, że wykonywał zadania związane ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej. Z akt sprawy nie wynika jednak, aby kwestia ta była w tym kontekście badana i rozważana.

Prokurator wniósł o uwzględnienie rewizji nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pogląd Naczelnego Sądu Administracyjnego wyrażony w uzasadnieniu kwestionowanego niniejszą rewizją nadzwyczajną wyroku, że zawarte w art. 24 ust. 2 pkt 4 lit. a) ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) określenie Aparat bezpieczeństwa publicznego@ oznacza wszystkie jednostki organizacyjne resortu bezpieczeństwa publicznego, które z formalno-prawnego punktu widzenia były określane jako służba bezpieczeństwa publicznego, w tym także jednostki Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, nie jest trafny. Powyższy przepis utracił bowiem moc obowiązującą wskutek obwieszczenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 września 1994 r. (Dz. U. Nr 99, poz. 482) w części, w jakiej przepis ten nie przyznaje uprawnień kombatantom i osobom represjonowanym spoza struktur Urzędów Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, które nie wykonywały zadań związanych ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej. Powyższe obwieszczenie dotyczy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lutego 1994 r. K. 15/93 (Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego 1994 cz. I, poz. 4), które w uzasadnieniu stwierdza m.in., że przepis art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a) ustawy obejmuje swoim zakresem także te osoby, które były zatrudnione w jednostkach służących dobru społeczeństwa. Do takich jednostek zaliczyć trzeba służby MO zajmujące się utrzymaniem porządku, zwalczaniem przestępstw, ochroną bezpieczeństwa obywateli. W uzasadnieniu powyższego orzeczenia Trybunał Konstytucyjny przyjął ponadto, że jednostkami, które mogą być zaliczone do Akomunistycznego aparatu represji w Polsce@ były struktury Urzędów Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej. W świetle powyższego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego należy zatem przyjąć, że tylko w odniesieniu do osób zatrudnionych we wskazanych w tym orzeczeniu jednostkach organizacyjnych Akomunistycznego aparatu represji w Polsce@ przepis art. 21 ust. 2 pkt lit. a) nakazuje odmowę przyznania im uprawnień kombatanckich również w takich przypadkach, w których nabycie takich uprawnień mogłoby być uzasadnione z przyczyn wymienionych w art. 1, 2 i 4 ustawy o kombatantach. Natomiast uprawnienia kombatanckie nie przysługują osobom, które pełniły służbę w jednostkach spoza struktur Urzędów Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, jeżeli wykonywały zadania związane ze

zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej.

W związku z powołaną wyżej uchwałą Trybunału Konstytucyjnego należy przyjąć, że osobom pełniącym służbę w Milicji Obywatelskiej i Korpusie Bezpieczeństwa Wewnętrznego, które uzyskały uprawnienia kombatanckie na podstawie dotychczasowych przepisów także z innych tytułów, niż z tytułu działalności w latach 1944-1956 w charakterze Uczestników walk o ustanowienie i utrwalenie władzy ludowej, należy wykazać w toku postępowania weryfikacyjnego, że wykonywały zadania związane ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej, aby można pozbawić te osoby uprawnień kombatanckich na podstawie art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a) ustawy.

Skoro więc skarżący otrzymał uprawnienia kombatanckie z tytułu walki obronnej i służby w Wojsku Polskim w 1939 r., działalności w ruchu oporu oraz utrwalania władzy ludowej, to w celu przyjęcia, że w stosunku do niego wystąpiła podstawa przewidziana w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a) ustawy o kombatanckich, nie może być uznane za wystarczające ustalenie, że odbywał służbę w Milicji Obywatelskiej, lecz konieczne jest wykazanie, że w ramach tej służby wykonywał zadania związane ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej.

W świetle powołanego wyżej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego należy przyjąć, że dyspozycja art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy odnosi się do osób zatrudnionych w Korpusie Bezpieczeństwa Publicznego, natomiast nie są nią objęci żołnierze odbywający czynną służbę wojskową w poszczególnych jednostkach Korpusu, zatem pozbawienie tych ostatnio wymienionych osób uprawnień kombatanckich na podstawie art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a) ustawy jest dopuszczalne wówczas, gdy w toku postępowania weryfikacyjnego zostanie wykazane, że wykonywały zadania związane ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====